

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ**

**КАФЕДРА ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

(обов'язкова навчальна дисципліна)

**«ПОЛІТИЧНА ЕТИКА»**

Освітньо-професійна програма «Політологія»  
Спеціальність – 052 Політологія  
Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки  
Освітній ступінь – бакалавр

Розробник:

**Ільченко Алла,**

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, к.пед.н., доцент

Гарант ОПІ:

**Приходько Сергій,**

доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін, к.політ.н., доцент

Полтава, 2022 р.

## Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

<b>Назва навчальної дисципліни</b>	<b>Політична етика</b>
<b>Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти</b>	обов'язкова навчальна дисципліна
<b>Назва структурного підрозділу</b>	кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін
<b>Контактні дані розробників, залучених до викладання</b>	Викладач: <b>Ільченко Алла Михайлівна</b> , к. пед. н., доцент, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Контакти: ауд. 454, навчальний корпус № 4 e-mail: <a href="mailto:alla.ilchenko@pdaa.edu.ua">alla.ilchenko@pdaa.edu.ua</a> сторінка викладача: <a href="https://www.pdaa.edu.ua/people/ilchenko-alla-myhaylivna">https://www.pdaa.edu.ua/people/ilchenko-alla-myhaylivna</a>
<b>Рівень вищої освіти</b>	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
<b>Спеціальність Освітня програма</b>	052 Політологія Політологія
<b>Попередні умови для вивчення дисципліни</b>	дисципліни, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: «Філософія», «Основи політології».

### Заплановані результати навчання

**Мета вивчення навчальної дисципліни:** надати здобувачам вищої освіти цілісну й логічно-послідовну систему знань основ теорій моралі й етики в політичній сфері, сприяти формуванню моральної свідомості, вихованню громадянськості та вдосконаленню професіоналізму.

**Основні завдання навчальної дисципліни:** розкрити співвідношення етики, моралі та політики в житті суспільства, що дозволить перейти від хаотичного сприйняття духовного суспільного розвитку до систематичного його розуміння; сформувати розуміння, що політико-етична поведінка людини визначає її місце в політичній системі, сформувати знання про те, що громадянська активність є умовою впливу на процес прийняття політичних рішень з урахуванням її інтересів; виробити у здобувачів вищої освіти підхід до суспільних явищ із позиції морально-етичних суб'єкт-суб'єктних відносин особи й держави, діалектичного розуміння багатогранності, різноманітності, багатоваріантності та суперечливості трансформаційного політичного процесу; розвинути вміння всебічно, критично аналізувати інформацію з різних наукових джерел, самостійно, творчо осмислювати морально-етичні проблеми суспільного розвитку в країнах світу та в Україні; сформувати інтерес та повагу до світового досвіду консолідованої демократичної практики, її нормативно-організаційної та якісно-ціннісної характеристики як політичної надійності; сприяти формуванню морально-етичних переконань та ціннісних орієнтацій у системі відносин «громадянин – суспільство – держава».

#### **Компетентності:**

*загальні:*

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань, діяти політично й соціально відповідально та свідомо;

спеціальні (фахові, предметні):

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

**Програмні результати навчання:**

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН04. Мати навички професійної комунікації.

РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

РН18. Здійснювати політичну просвіту і розвивати політичну культуру громадян, вибудовувати свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності.

**Методи навчання:** словесні методи (лекція, розповідь-пояснення, бесіда проблемно-пошукового характеру, діалог); наочні методи (ілюстрування), практичні методи (робота з навчально-методичною літературою); методи формування пізнавальних інтересів (створення ситуації інтересу, навчальні дискусії; метод використання життєвого досвіду); методи стимулювання, мотивації й обов'язку (роз'яснення мети навчального предмета, висування вимог до вивчення предмета, оперативний контроль), інтерактивні методи (робота в групах, мозковий штурм, тренінг); комп'ютерні і мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання).

## Програма та структура навчальної дисципліни

### Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет і сутність політичної етики.

Тема 2. Історичний огляд політико-етичних концепцій.

Тема 3. Особистість політолога: ціннісно-нормативна модель.

Тема 4. Професійна діяльність політолога в контексті актуалізації професійної етики.

Тема 5. Нормативна складова етики політолога.

Тема 6. Аксиологічне орієнтування політичної діяльності.

Тема 7. Етико-психологічні особливості спілкування у політичній діяльності.

Тема 8. Форми обговорення політичних проблем.

Тема 9. Моральні проблеми політики.

Тема 10. Політико-етичний стан сучасного українського суспільства.

### Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма (052ПОЛІТ_бд_2021)				
	усього	у тому числі			
л		с	лаб.	с.р.	
Тема 1. Предмет і сутність політичної етики.	14	2	2	-	10
Тема 2. Історичний огляд політико-етичних концепцій.	16	2	4	-	10
Тема 3. Особистість політолога: ціннісно-нормативна модель.	14	2	2	-	10
Тема 4. Професійна діяльність політолога в контексті актуалізації професійної етики.	16	2	4	-	10
Тема 5. Нормативна складова етики політолога.	14	2	2	-	10

Тема 6. Аксиологічне орієнтування політичної діяльності.	14	2	2	-	10
Тема 7. Етико-психологічні особливості спілкування у політичній діяльності.	14	2	2	-	10
Тема 8. Форми обговорення політичних проблем.	18	4	4	-	10
Тема 9. Моральні проблеми політики.	14	2	2	-	10
Тема 10. Політико-етичний стан сучасного українського суспільства.	16	2	4	-	10
<b>Усього годин</b>	<b>150</b>	<b>22</b>	<b>28</b>	<b>-</b>	<b>100</b>

### Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Ведення конспекту	Опитування, участь у дискусіях	Тестування	Самостійна робота		
				Практичні завдання	Реферат, презентація	
PH01.	3	8	3	4	2	20
PH03.	3	8	3	4	2	20
PH04.	4	8	2	4	2	20
PH07.	4	8	2	4	2	20
PH18.	4	8	2	4	2	20
<b>Разом</b>	<b>18</b>	<b>40</b>	<b>12</b>	<b>20</b>	<b>10</b>	<b>100</b>

### Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	Ведення конспекту	Опитування, участь у дискусіях	Тестування	Самостійна робота		
				Практичні завдання	Реферат, презентація	
Тема 1. Предмет і сутність політичної етики.	2	4	-	2	-	8
Тема 2. Історичний огляд політико-етичних концепцій.	2	4	-	2	-	8
Тема 3. Особистість політолога: ціннісно-нормативна модель.	2	4	-	2	-	8
Тема 4. Професійна діяльність політолога в контексті актуалізації професійної етики.	2	4	-	2	-	8
Тема 5. Нормативна складова етики політолога.	2	4	-	2	-	8
Тема 6. Аксиологічне орієнтування політичної діяльності.	2	4	-	2	-	8
Тема 7. Етико-психологічні	2	4	-	2	-	8

особливості спілкування у політичній діяльності.						
Тема 8. Форми обговорення політичних проблем	2	4	-	2	-	8
Тема 9. Моральні проблеми політики.	-	4	12	2	-	18
Тема 10. Політико-етичний стан сучасного українського суспільства.	2	4	-	2	-	8
Реферат, презентація	-	-	-	-	5 5	10
<b>Разом</b>	18	40	12	20	10	<b>100</b>

### Шкала та критерії оцінювання результатів навчання

- ведення конспекту (0-2 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	всі питання навчального матеріалу (предметна область, етичні засади професійної діяльності) розкриті у повному обсязі відповідно до плану
1	питання навчального матеріалу розкрито не повно, зміст питань (предметна область, етичні засади професійної діяльності), поверхово.
0	немає конспекту навчального матеріалу

- опитування (0-4 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
4	здобувач вищої освіти розуміє предметну область, етичні засади майбутньої професійної діяльності; ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, демонструє повне оволодіння змістом, критично осмислює етичні питання професійної діяльності; обґрунтовує власні думки; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій, наводить необхідні приклади, аргументує їх; активно бере участь у дискусіях, диспутах; засвоїв норми політичної культури, вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; при підготовці до опитування самостійно проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови;
3	здобувач вищої освіти розуміє предметну область, етичні засади майбутньої професійної діяльності, ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; застосовує теоретичні знання при вирішенні практичних питань і ситуацій з допомогою викладача, наводить необхідні приклади, аргументує їх; бере участь у дискусіях, диспутах; не завжди дотримується норм політичної культури, вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; при підготовці до опитування самостійно проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови;
2	здобувач вищої освіти частково розуміє предметну область, етичні засади майбутньої професійної діяльності, але викладає матеріал не досить повно, не завжди критично осмислює етичні питання професійної діяльності; не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; участь у дискусіях, диспутах бере не охоче; не завжди дотримується норм політичної культури,

	вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; при підготовці до опитування іноді проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
1	здобувач вищої освіти допускає помилки щодо розуміння предметної області, етичних та правових засад майбутньої професійної діяльності, допускає суттєві помилки, що можуть спотворювати зміст питань; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки і відчуває труднощі під час добору прикладів та поєднання теорії з практичними навичками; не завжди дотримується норм політичної культури, вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; при підготовці до опитування не проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;
0	відповідь відсутня; здобувач вищої освіти не бере участь у дискусіях; не засвоїв норми політичної культури, не вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; при підготовці до опитування не проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; не дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови.

– розв’язування тестів (0-12 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
0-12	здобувач вищої освіти розуміє історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політичної етики, знає її цінності та досягнення, дає правильна відповіді на питання. За кожен правильну відповідь 1 бал

– виконання завдань самостійної роботи (0-2 бали)

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі з повним розумінням предметної області, етичних засад професійної діяльності; здобувач вищої освіти демонструє вміння критично мислити у сфері професійної діяльності; дотримується норм сучасної літературної мови в процесі виконання завдань;
1	завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки з частковим розумінням предметної області, етичних та правових засад професійної діяльності; здобувач вищої освіти частково демонструє вміння критично мислити у сфері професійної діяльності; в процесі виконання завдань не завжди дотримується норм сучасної літературної мови;
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані неправильно, не розуміє предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності; здобувач вищої освіти не демонструє вміння критично мислити у сфері професійної діяльності; в процесі виконання завдань не дотримується норм сучасної літературної мови.

– реферат (0-5 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	виконані всі вимоги до написання і захисту реферату; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст реферату відповідає темі, що розкрита повністю;

	сформульовані висновки відповідно до завдань; витриманий обсяг реферату; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; самостійно проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; дані правильні відповіді на додаткові питання; здійснює політичну просвіту і розвиває питання політичної культури громадян, вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; в процесі доповіді демонструє на високому рівні сформовані навички професійної комунікації.
3-4	основні вимоги до реферату і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; вимоги щодо оформлення реферату дотримані; самостійно проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; на додаткові питання дані неповні відповіді; здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє на середньому рівні сформовані навички професійної комунікації.
1-2	є істотні відступи від вимог до реферування, зокрема: тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; іноді проводить професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; здобувач вищої освіти в процесі доповіді не здійснює політичну просвіту і не розвиває питання політичної культури громадян, не вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; демонструє на достатньому рівні сформовані навички професійної комунікації.
0	реферативна робота не виконана.

– мультимедійна презентація (0-5 балів)

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	у презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, є власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно із здійсненням політичної просвіти і розвитком питань політичної культури громадян, вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; проведений професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; презентація характеризується оригінальністю з дотриманням вимог професійної комунікації.
3-4	презентація має чіткі цілі, відповідні завдання з теми; представляє собою інформацію з різноманітних джерел, структуровану у формі опорного конспекту, зрозумілу для аудиторії; зроблений акцент на важливих питаннях, зокрема здійснення політичної просвіти, політичної культури громадян, вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності; проведений професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; демонструє на середньому рівні навички професійної комунікації.
1-2	презентація сфокусована на темі, але не висвітлює її змісту; не проведений професійний пошук, оброблення та аналіз фактів, даних та інформації з різних первинних та вторинних джерел; наявна певна організаційна структура; можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але незначні, питання політичної просвіти і політичної культури громадян не висвітлює, не вибудовує свою діяльність на базі принципів професійної етики та персональної відповідальності;
0	презентація не виконана.

## Трудомісткість

Загальна кількість годин – 150.

Кількість кредитів – 5.

Форма семестрового контролю – залік.

### Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Якщо здобувач вищої освіти пропустив заняття, він зобов'язаний відпрацювати його й виконати завдання згідно методичних рекомендацій до семінарських занять та самостійної роботи.

Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Є можливість опанування навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про 15 академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (розповсюджується лише на обов'язкові компоненти освітньої програми або їх частини) перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

### Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

робоча програма навчальної дисципліни, анотація, презентація.

### Рекомендовані джерела інформації

#### **Основні:**

1. Беглиця В.П. Політична етика : навчальний посібник. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 400 с.
2. Василевська Т.Е. та ін. Етика державного управління : підручник. К. : НАДУ, 2015. 204 с.
3. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія: підручник. Харків: ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2017. 180с.



4. Етика і психологія ділового спілкування : навчально-методичний посібник для студентів напряму «Документознавство та інформаційні діяльність» / автор-упорядник К.В. Джелдера. Рвне : РДГУ, 2011. 240 с.
5. Остапенко М.А. Політична культура суспільства : навчальний посібник. К. : МАУП, 2008. 96 с.

**Допоміжні:**

1. Аболіна Т.Г., Нападиста В.Г., Рихліцька О.Д. та ін. Прикладна етика : навч. посіб. / За ред. Панченко В.І. К. : «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
2. Бабкіна О.В. Політологія: посібник. К. : «Академія», 1998. 368 с.
3. Бебик В.М. Базові засади політології : історія, теорія, методологія, практика. К. : МАУП, 2000. 346 с.
4. Бостан С.К. Форма правління сучасної держави : проблеми історії, теорії і практики. Запоріжжя : Юридичний ін-т, 2005. 540 с.
5. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
6. Ільченко А. Особливості політичної культури України та Російської Федерації: порівняльний аналіз. Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. С. 120-125.
7. Ільченко А. Особливості формування медіакомпетентності майбутніх політологів в умовах вищої школи. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. №9.1 (61.1), вересень, 2018 р. С.47-50.
8. Ільченко А. Соціально-політичні цінності в житті людини: сутність, функції та джерела. *Політичні трансформації сучасного суспільства* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 24 лютого 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. С. 89-92.
9. Ільченко А., Гарус В. Сутність і принципи політичної справедливості. *Політичні трансформації сучасного суспільства* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 24 лютого 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. С 86-88.
10. Ільченко А., Гергель А. Чесність у політиці: теоретичний аспект. Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії, 16-17 квітня 2020 р. Том I. Полтава: РВВ ПДАА, 2020. 429 с.
11. Ільченко А., Гергель А. Вплив освіти на політичну соціалізацію особистості. Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. С. 63-70.
12. Ільченко А., Кекало О. Політична модернізація у сучасній етиці: сутність і зміст поняття. *Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії, 16-17 квітня 2020 р. Том I. Полтава: РВВ ПДАА, 2020. 429 с.*
13. Ільченко А., Оби́фіст В. Справедливість у політичній діяльності: сутність і значення поняття. Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії, 13 травня 2021 р. Том I. Полтава: РВВ ПДАА, 2021. С. 194-196.
14. Ільченко А., Пасічник В. До питання політичної культури українського суспільства. *Політичні трансформації сучасного суспільства* : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 24 лютого 2022 р.). Полтава : ПДАУ, 2022. С. 103-106.
15. Левенець Ю.А. Теоретико-методологічні засади української суспільно-політичної думки : проблеми становлення та розвитку (друга половина XIX - початок XX століття). К. : Стилос, 2001. 584 с.
16. Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Політична етика» для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Політологія» спеціальності 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки освітнього ступеня Бакалавр / Автор-укладач: Ільченко А.М. Полтава : РВВ ПДАА, 2021. 60 с.
17. Методичні рекомендації до семінарських занять з навчальної дисципліни «Політична етика» для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Політологія спеціальності 052 Політологія галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки освітнього ступеня Бакалавр / Автор-укладач: Ільченко А.М. Полтава : РВВ ПДАА, 2021. 27 с.
18. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика : діапазон можливостей політичної лінгвістики. К. : Світогляд, 2005. 316 с.
19. Приходько С., Ільченко А., Помаз Ю. Ціннісні аспекти політичної культури українського суспільства. *Politicus*. Випуск № 2. 2022 р. С.75-79.

20. Таманага Б. Верховенство права : історія, політика, теорія. К. : Видавн. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 208 с.
21. Філоненко М.М. Психологія спілкування: підручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
22. Фурманюк М. Політичні цінності у форматі державницької ідеології як стратегії розвитку сучасного українського суспільства. *Наукові записки.*: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. Вип. 49. С. 269-277.
23. Шляхтун П.П. Політологія (теорія та історія політичної науки): навчальний посібник. К. : Либідь, 2005. 576 с.
24. Щедрова Г.П. Основи політології : навчальний посібник. Луганськ: Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2005. 170 с.
25. Юрій М.Ф. Політологія. К. : Дакор, 2004. 416 с.

**Інформаційні ресурси мережі Інтернет:**

1. Сайт альманаху «Грані». URL : <http://www.grani.org.ua/>
2. Сайт журналу «Віче». URL: <http://www.viche.info/>
3. Сайт журналу «Нова парадигма». URL: <http://www.novaparadigma.org.ua/>
4. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
5. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень. URL: <http://www.usipr.kiev.ua/>
6. Сайт Українського центру політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/>
7. Сайт міжнародного центру перспективних досліджень. URL: <http://www.icps.kiev.ua/library>